

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 139/2022-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Steiner & Associates s. r. o., Plávková 2, Košice, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Co/132/2021 zo 7. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Co/132/2021 zo 7. októbra 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 5Co/132/2021 zo 7. októbra 2021 **z r u š u j e** a **v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Košiciach **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **460,89 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 17. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy a práv podľa čl. 6 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením krajského súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ktoré žiada zrušiť.

II.

2. Okresný súd uznesením z 1. júla 2021 na návrh navrhovateľa z 3. júna 2021 sťažovateľke uložil, aby sa zdržala akýchkoľvek zásahov do užívania dvoch poľnohospodárskych pozemkov. Okresný súd považoval za osvedčené, že vlastníkom pozemkov je sťažovateľka, ktorá ich nadobudla na základe kúpnych a zámenných zmlúv z roku 2020, no pozemky boli navrhovateľovi dané do užívania nájomnou zmluvou uzavretou so Slovenským pozemkovým fondom 17. septembra 2016, a to až do konca októbra 2028. Sťažovateľka po nadobudnutí pozemkov ešte v roku 2020 navrhovateľa vyzvala, aby ich uvoľnil. S tým navrhovateľ nesúhlasil, keď tvrdil, že sťažovateľka je viazaná nájomnou zmluvou svojho právneho predchodcu. Sťažovateľka následne ešte v roku 2020 od nájomnej zmluvy odstúpila. S tým navrhovateľ rovnako nesúhlasil. Okresný súd považoval ďalej za osvedčené, že v priebehu tejto komunikácie sťažovateľka zasiahla do užívania pozemkov navrhovateľom, keď tieto pozemky na jeseň 2020 sčasti rozorala a prostredníctvom svojej obchodnej spoločnosti si za hospodárenie na týchto pozemkoch uplatnila dotácie. Z takto osvedčených skutočností dospel okresný súd k tomu, že neodkladným opatrením sťažovateľke uložil, aby sa zdržala akýchkoľvek zásahov do užívania pozemkov, a navrhovateľovi uložil, aby do 30 dní podal žalobu o určenie platnosti nájomnej zmluvy so Slovenským pozemkovým fondom.

3. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka odvolanie. Tvrdila, že platne odstúpila od nájomnej zmluvy. Predovšetkým však bola v tom, že je oprávnená pozemky užívať, keďže bez toho, aby bola navrhovateľom rušená, na jar 2021 pozemky obsiala s tým, že úroda bude zobrať v júli 2021. Z toho vyvodila, že účelom neodkladného opatrenia je to, aby ju navrhovateľ obral o jej úrodu. Ďalej spochybňovala to, že nedošlo k platnému odstúpeniu od zmluvy. Sťažovateľka svoje odvolanie doplnila o následnú komunikáciu zo strany navrhovateľa, ktorý ju po nariadení neodkladného opatrenia vyzýval, aby si úrodu zožala. K tomu sťažovateľka uviedla, že úrodu zožať nemôže, lebo neodkladným opatrením má zakázané pozemky užívať.

4. Krajský súd rozhodnutie o neodkladnom opatrení ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením potvrdil s tým, že navrhovateľovi uložil, aby proti sťažovateľke do 30 dní podal žalobu o určenie existencie nájomného vzťahu so sťažovateľkou. Krajský súd uviedol, že okresnému súdu nemožno vytknúť, že by jeho rozhodnutie neobsahovalo žiadne odôvodnenie alebo že by bolo neúplné, nezrozumiteľné alebo protirečivé, keďže okresný súd hoci stručne, ale postačujúcim spôsobom ozrejmil dôvody nariadenia neodkladného opatrenia. Krajský súd uviedol, že v súvislosti s odstúpením od nájomnej zmluvy, ktoré navrhovateľ neuznáva, ide o spornú otázku, ktorej vyriešenie nie je predmetom tohto konania. Krajský súd tiež zdôraznil, že pri rozhodovaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia súd vychádza iba z listín predložených navrhovateľom, ktorými sa osvedčuje dôvodnosť návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, keď požiadavka rýchlosti prevláda nad požiadavkou úplnosti skutkových zistení. Krajský súd k ostatným námietkam sťažovateľky dodal, že súvisia so spornou otázkou platného odstúpenia od zmluvy, a preto budú predmetom samostatného konania. V závere uviedol, že nemohol zohľadniť listinné dôkazy, ktoré sťažovateľka predložila po podaní odvolania, keďže pre vydanie neodkladného opatrenia je rozhodujúci stav v čase vydania uznesenia súdu prvej inštancie.

III.

5. Sťažovateľka považuje uznesenie krajského súdu za arbitrárne a svojvoľné predovšetkým pre jeho neodôvodnenosť a nesprávny výklad právnych noriem. Je toho názoru, že vydaním tohto uznesenia došlo k procesnému excesu takej intenzity, ktorý nemožno ospravedlniť ani dočasnou inštitútu neodkladných opatrení. Sťažovateľka zastáva názor, že navrhovateľ neodkladného opatrenia zneužil inštitút neodkladného opatrenia a krajský súd neodôvodnil skutočnosti, na základe ktorých dospel k záveru, že navrhovateľ náležite osvedčil existenciu právneho vzťahu so sťažovateľkou a svojho práva, ktorému sa neodkladným opatrením poskytla ochrana. K tomu sťažovateľka dodala, že krajský súd sa vôbec nezaoberal ňou predloženým dôkazom o tom, že navrhovateľ nemal nikdy právo hospodáriť na časti parciel v jej vlastníctve. Podľa sťažovateľky žiaden zo súdov sa nevysporiadal s jej podstatnými tvrdeniami a s tým, či sú dané podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia.

6. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že boli splnené zákonné podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia, a to osvedčenie dôvodnosti a trvania nároku, konkrétne užívacieho práva navrhovateľa nájmom a osvedčenie potreby neodkladnej úpravy pomerov strán, ktorá vyplynula zo zásahov sťažovateľky do užívacieho práva navrhovateľa. Podľa krajského súdu navrhovateľ osvedčil svoje užívacie právo k pozemkom nájomnou zmluvou, čo je pre účely rozhodovania o neodkladnom opatrení postačujúce. Krajský súd uviedol, že bolo dôvodné zachovať užívací stav pred odstúpením od nájomnej zmluvy. Krajský súd podotkol, že sa zaoberal posudzovaním splnenia zákonných podmienok pre nariadenie neodkladného opatrenia a svoje závery o splnení týchto podmienok aj podrobne uviedol v odôvodnení uznesenia. Krajský súd nesúhlasí o arbitrárnosti a svojvoľnosti uznesenia a samotná skutočnosť, že sťažovateľka nesúhlasí s právnym posúdením veci, nemôže zakladať záver o jeho nepreskúmateľnosti.

IV.

7. Posudzovanie podmienok na vydanie neodkladného a zabezpečovacieho opatrenia je predovšetkým vecou všeobecných súdov. Ústavný súd pristupuje k preskúmvaniu sťažností, v ktorých sa namieta porušenie práv neodkladným opatrením alebo zabezpečovacím opatrením, veľmi zdržanlivo, a to nielen preto, že nie je opravnou inštanciou v rámci sústavy všeobecných súdov, ale aj preto, že ide o také súdne rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností účastníkov konania nezasahuje konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09). Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o neodkladných a zabezpečovacích opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (II. ÚS 65/2021). Výnimočnosť zasahovania ústavného súdu do rozhodnutí o neodkladných opatreniach neznamená, že tieto sú úplne mimo rámca ústavnoprávneho prieskumu. Ak sú dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie o neodkladnom opatrení, zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, možno v takomto prípade hovoriť o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti súdneho rozhodnutia (III. ÚS 104/2013).

8. Nariadenie neodkladného opatrenia predstavuje dočasný zásah do základných práv, ku ktorému dochádza na základe súdneho rozhodnutia. Preto sú podmienky nariadenia neodkladného opatrenia upravené zákonom – Civilným sporovým poriadkom, ktorý ako podmienky nariadenia

neodkladného opatrenia stanovuje na strane jednej potrebu bezodkladnej úpravy pomerov (alternatívne, na túto vec neaplikovateľnú obavu z ohrozenia exekúcie) a na strane druhej osvedčenie dôvodnosti trvania nároku, ktorému sa má neodkladným opatrením poskytnúť ochrana. Preskúmanie splnenia týchto podmienok je v právomoci všeobecných súdov. Ich závery o potrebe neodkladnej úpravy pomerov a osvedčení dôvodnosť trvania nároku však nemôžu byť v rozpore s judikovanými ústavnoprávnymi požiadavkami.

9. Čo sa týka potreby neodkladnej úpravy pomerov, je zrejmé, že ešte v priebehu leta 2020 medzi sťažovateľkou a navrhovateľom vznikol spor o tom, kto z nich je oprávnený užívať pozemky. Krajský súd podmienku neodkladnej úpravy pomerov vyložil tak, že ju v júli 2021 vyvodil z toho, že medzi stranami ešte v roku 2020 prebehla mimosúdna komunikácia, ktorej podstatou bol právny spor o tom, ktorá zo strán je oprávnená užívať pozemky. V tejto súvislosti sa krajský súd odmietol zaoberať tvrdením sťažovateľky, že v priebehu roku 2021 pozemky nerušene užívala, a to dokonca tak, že na jar zasiala, no v dôsledku neodkladného opatrenia nemohla v lete zobrať úrodu. Tento prístup krajský súd odôvodnil tým, že pre neodkladné opatrenie je rozhodujúci stav v čase vydania uznesenia okresného súdu. K tomu však treba uviesť, že neodkladné opatrenie bolo vydané okresným súdom 1. júla 2021, teda zjavne v čase, keď pozemky nerušene pestovaním ňou zasiatych plodín užívala sťažovateľka.

10. Krajský súd teda vôbec nezohľadnil reálny stav a to, že sťažovateľka v priebehu roku 2021 pozemky nerušene užívala a na jar aj zasiala, aby v lete mohla zobrať úrodu. Nariadením neodkladného opatrenia sa tento stav narušil natoľko, že došlo k zásahu väčšieho rozsahu s negatívnym dopadom a s nelogickým výsledkom, z ktorého v konečnom dôsledku nemohla mať prospech ani jedna strana. Je nelogické, ak je neodkladným opatrením uložené užívateľovi poľnohospodárskej pôdy v čase, keď túto pôdu užíva, aby sa zdržal akýchkoľvek zásahov do užívania pozemkov osobou, ktorá tieto pozemky fakticky neužíva. Sťažovateľke vlastne bolo uložené, aby nezasahovala do stavu, ktorý v čase nariadenia neodkladného opatrenia vôbec nebol daný, keďže sťažovateľka pozemky v čase nariadenia neodkladného opatrenia užívala.

11. Čo sa týka potreby osvedčenia dôvodnosti a trvania nároku, ktorému sa neodkladným opatrením má poskytnúť ochrana, je zrejmé, že podstata sporu sťažovateľky a navrhovateľa spočíva v posúdení toho, či vo vzťahu k pozemkom bola medzi navrhovateľom a Slovenským pozemkovým fondom platne uzavretá nájomná zmluva, či tento nájom nezanikol tým, že pozemky nadobudla sťažovateľka, a napokon v tom, či tento nájom nezanikol v dôsledku odstúpenia od zmluvy zo strany sťažovateľky. Hodnoverné osvedčenie nároku navrhovateľa okresný a krajský súd aj napriek námietkam vybavili tak, že tieto otázky, najmä otázka odstúpenia od nájomnej zmluvy, sa vyriešia v konaní vo veci samej. Tým však celkom redukovali svoju úlohu. Argumentácia krajského súdu, podľa ktorej sa ku podstatným skutočnostiam nevyjadril iba z dôvodu, že tieto otázky sa vyriešia v konaní vo veci samej, je v podstate rezignáciou na prieskum zákonom danej podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorá spočíva v osvedčení, teda predbežnom skutkovom a právnom posúdení práva, ktorému sa má poskytnúť ochrana nariadením neodkladného opatrenia. Osvedčené skutkové tvrdenia navrhovateľa neboli vôbec predbežne právne posúdené, a to nielen okresným, ale ani krajským súdom. To vedie k záveru, že úvaha krajského súdu o osvedčení práva navrhovateľa je celkom arbitrárna, lebo je postavená na tvrdení, že nie je dôvod zaoberať sa tým, či nájom navrhovateľa k pozemkom sťažovateľky po odstúpení od zmluvy trvá.

12. Krajský súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia len priklonil k odôvodneniu rozhodnutia okresného súdu a rovnako ako okresný súd neuviedol žiadne predbežné právne úvahy o tom, že nárok navrhovateľa na užívanie pozemkov sťažovateľky sa javí ako daný. Krajský súd len uviedol, že okresný súd považoval za preukázané osvedčenie danosti nároku navrhovateľa, teda zopakoval jeho celkom neodôvodnené závery bez toho, aby sa ich pokúsil akýmkoľvek spôsobom verifikovať a konfrontovať s odvolacou argumentáciou sťažovateľky. Takýto neodôvodnený príklon však nie je prejavom poskytovania súdnej ochrany, ktorá spočíva vo formulácii vlastného posúdenia medzi stranami sporných otázok. Záver okresného súdu rovnako ako príklon krajského k tomuto záveru neobsahujú žiadnu úvahu, z ktorej by bolo možné vyvodiť to, či súdy vôbec skúmali otázky sťažovateľkou spochybňovanej dôvodnosti a trvania nároku navrhovateľa. Z rozhodnutí nie je zrejmé, na základe akej predbežnej právnej úvahy v rovine osvedčenia možno predpokladať, že nárok navrhovateľa na užívanie pozemkov sťažovateľky je daný.

13. Záver krajského súdu o potrebe neodkladnej úpravy pomerov vychádza z celkom nesprávnych skutkových východísk v súvislosti s posudzovaním tejto podmienky nariadenia neodkladného opatrenia. Záveru krajského súdu o osvedčení práva navrhovateľa chýba čo i len pokus o zdôvodnenie toho, že právo navrhovateľa proti sťažovateľke je dané. Preto je rozhodnutie o nariadení neodkladného opatrenia arbitrárnym procesným excesom a porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. V súvislosti s vyslovením tohto zisteného porušenia základného práva sťažovateľky bolo rozhodnutie krajského súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) zrušené s tým, že vec sa vracia krajskému súdu na ďalšie konanie, v ktorom bude nevyhnutné vysporiadať sa s odvolaním sťažovateľky v súlade s Civilným sporovým poriadkom stanovenými a právnym názorom ústavného súdu zopakovanými procesnými podmienkami na nariadenie neodkladného opatrenia.

14. Povinnosť zdržať sa zásahov do užívania pozemkov v konečnom dôsledku možno rozumne uložiť len v prospech toho, kto aj skutočne pozemky užíva, a nie proti vlastníkovi, ktorý pozemky po mimosúdnych sporoch začal užívať tak, ako tomu bolo v prípade sťažovateľky. Okrem toho treba aj dostatočne vlastníkovi pozemku argumentáciou osvedčiť, že jeho vlastnícke oprávnenie užívať pozemok je právne obmedzené v prospech inej osoby. Osamotený odkaz na riešenie tejto otázky v konaní vo veci samej, bez akejkoľvek ďalšej argumentácie nie je naplnením zákonom predpokladaného osvedčenia práva, ktorému sa má neodkladným opatrením poskytnúť ochrana.

15. Vo vzťahu k ostatnému ústavnou sťažnosťou namietanému porušeniu práv nebolo ústavnej sťažnosti vyhovené. Článok 6 ods. 1 dohovoru sa spravidla neaplikuje na rozhodovanie o neodkladných opatreniach. Možno ho aplikovať len výnimočne, ak sú predbežné opatrenia rozhodujúce pre občianske práva sťažovateľa a ak si to charakter predbežného rozhodnutia výnimočne vyžaduje, pretože predbežné opatrenie bolo drastické, vyrovnalo sa zásahu rozhodnutia vo veci samej alebo ovplyvnilo práva strán na podstatnú dobu [rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 15. 10. 2009 vo veci Micallef v. Malta, sťažnosť č. 17056/06, body 74 a 75]. Tak tomu v prípade namietaného uznesenia nie je, keďže o práve sťažovateľa k sporným pozemkom bude rozhodnuté vo veci samej. Rovnako nie je dôvod

na to, aby bolo ústavnej sťažnosti vyhovené z dôvodu porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, keďže neodkladným opatrením bol vytvorený dočasný stav spočívajúci v zásahu do užívacieho vlastníckeho oprávnenia sťažovateľky, ktorý bude predmetom posudzovania v rozhodnutí vo veci samej.

16. Rovnako nemožno dospieť k tomu, že by namietané uznesenie predstavovalo porušenie čl. 13 dohovoru. Uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie o porušení iného práva chráneného dohovorom (rozhodnutie ESLP vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa podarí preukázať pravdepodobnosť porušenia iných práv garantovaných dohovorom (rozhodnutie ESLP vo veci Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rovnako rozhodnutia ústavného súdu III. ÚS 24/2010, IV. ÚS 325/2011, IV. ÚS 90/2013, IV. ÚS 32/2018). Súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje, s ohľadom na to, že nebolo zistené porušenie iných práv podľa dohovoru, vylučuje možnosť porušenia tohto sťažovateľkou uvedeného práva.

V.

17. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2021 je 181,17 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,08 eur. Vzhľadom na to, že právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty, k tejto sume treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 76,81 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. mája 2022

Peter Straka
predseda senátu